

Bölüm 6

VERGİSEL TEŞVİK UYGULAMALARININ KÜLTÜREL YATIRIM VE GİRİŞİMLERE KATKISININ İRDELENMESİ

MeltemİRTEŞ GÜLŞEN¹

1. GİRİŞ

Kültür, bir grup insanın ortak yaşam tarzı olarak kabul edilmektedir. Kültürün ve kültürel mirasın sosyoloji, psikoloji, sanat tarihi, edebiyat, siyaset ve tarih gibi farklı disiplinlerle olduğu gibi ekonomi ile de ilişkisi bulunmaktadır (İRteş Gülşen, 2018). Kültürel varlıklar ise bireylerin veya toplumların kendilerine has yarattıkları, taşınır ve taşınmaz bilimsel ve kültürel eserlerdir. 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununda “*Kültür varlıkları; tarih öncesi ve tarihi devirlere ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili bulunan yer üstünde, yer altında veya su altındaki bütün taşınır ve taşınmaz varlıklardır*” şeklinde tanımlanmaktadır (Külcü, 2015).

Unesco'nun yaklaşımları ile kültürün ve kültürel ekonominin değeri ve önemi anlaşılmış, yönetilmesi gereken bir alan olduğu kabul edilmiştir. İletişim teknolojilerinde, dijital teknolojide, görsel ve işitsel medyada, turizmde yaşanan köklü değişimler kültür ekonomisinin önemini gittikçe arttırmıştır. Toplumdaki hızlı gelişme, yeni kültürleri, sistemleri, araçları ve hizmetleri beraberinde getirmiştir. Sahip olunan kültürel hafıza elektronik ve dijital ortamlara aktarılmaya başlanmıştır. Böylece kültürel alanda yapılan yaratımlar, aktarımlar ve yatırımlar çeşitlenmiştir (Özdemir, 2007).

Türkiye çok yakın zamana kadar kültürel mirasa ve kültürel yatırım ve girişimlere yeterli düzeyde önem vermemiştir. Devletin tek başına bu yatırımları gerçekleştirme mümkün olmadığı gibi özel sektörün de devlet yardımları olmadan bu yatırım ve girişimleri gerçekleştirme pek mümkün olmayacaktır. Bu nedenle kültür yatırımlarına özel sektörün yönlendirilmesi, devletinde bu alanda teşvik edici bir rol oynaması gerekmektedir.

¹ Öğr. Gör. Dr., Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi, mirtes@anadolu.edu.tr

dır. Örneğin sigorta primine sağlanan teşvik sonuçlarına kolayca ulaşılabilirken işitsel medya ya da edebiyat alanında yararlanılan teşvik miktarına ulaşamamaktadır. Sağlanan vergisel teşviklerden hangi bölgenin ne kadar yararlandığı, verginin az ödenmesi karşılığında bu gelirlerin kültürel yatırımlara dönüp dönmediği bilinmemektedir. Bu nedenle kişisel bilgilerin gizliliği çerçevesinde bu verilerin de oluşturularak yayınlanmasında büyük fayda vardır. Kültürel miras ile kültür turizmi arasında köklü bir bağlantı vardır. Kültürün de turizmin motoru olduğu unutulmadan gerekli destek sağlanmalı ve sağlanan desteklerin sonucu takip edilmelidir.

KAYNAKÇA

- Ada, S. (2011). *Kültür Politikamız: Yeni Gelişmeler, Yeni Eğilimler*, Türkiye'de Sivil Toplum Gözüyle Türkiye Kültür Politikası Raporu (35-42).
- Akdede, S. H. (2011). *Kültür ve Sanatın Politik Ekonomisi- Devlet Tiyatroları Örneği*, Ankara: Efil Yayınevi.
- Akdede, S. H. (2012). 'Devlet Tiyatroları'nın Özelleştirilmesinin (Kapatılmasının) Politik Ekonomisi', *İktisat ve Toplum*, S:19-20, s:112-117.
- Almeda, P., Sagarra A. and Taret, M. (2018). *Public Spending On Culture In Europe 2007-2015*, Requested by the Committee on Culture and Education Coordinated, Brussels, 21 February 2018
- Aytemiz, L., Helhel, Y. (2007). 'Kobi'lerin Teşvik Tedbirlerinden Yararlanma Eğilimi; Isparta Örneği' *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt: 12, s:162-179.
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, (2017). *Çalışma Hayatı İstatistikleri*, Ankara, 28 Aralık 2017, 135 (<https://www.csgb.gov.tr/home/contents/istatistikler/tesvikverileri>). E.T: 29.03.2019.
- Gelir İdaresi Başkanlığı, İstatistikler, (http://www.gib.gov.tr/sites/default/files/fileadmin/mevzuat/488_II_sayili_tablo.pdf, <http://www.gib.gov.tr/yarim-ve-kaynaklar/yatirimlarda-vergisel-tesvikler/II-konularina-gore-vergisel-tesvikler/I-kultur>). E.T: 05.07.2019.
- İnce, A. (2011). Günümüz Türkiye'sinde Kültür Politikaları: Giriş ve Genel Bakış, *Türkiye'de Sivil Toplum Gözüyle Türkiye Kültür Politikası Raporu* (45- 53), İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları 356, Kültürel İncelemeler 8.
- Inkei, P. (2010). *The effects of the Economic Crisis on Culture, Culture and the Policies of Change Culture*, WatchEurope Conference EESC Headquarters, Brussels, (http://www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/cwe/Effects_Inkei_EN.pdf). E.T: 03.06.2018.
- İrteş Gülşen, M. (2017). 'Türkiye'de Uygulanan Vergisel Teşviklerin İstihdam Yaratarak Bölgesel Kalkınmaya Etkileri; Çanakkale Örneği', *4. Uluslararası Bölgesel Kalkınma Konferansı Bildiri Kitabı*, 21-23 Eylül 2017, 709-723.
- Klamer, A., Mignosa, A. and Petrova L. (2010). The Relationship Between Public and Private *Financing of Culture in the EU*, Paper Presented at The 14th International Conference of ACEI the Association for Cultural Economics International, Copenhagen, June, s:1.
- Küçüktürkman, U. (2007). Teşvik Politikaları Ve Doğrudan Sermaye Yatırımları, Sektörlere Etkileri Ve Etkilerinin Kıyaslanması Üzerine Bir Araştırma Teşvik Politikaları Ve Doğrudan Sermaye Yatırımları, Sektörlere Etkileri Ve Etkilerinin Kıyaslanması Üzerine Bir Araştırma, *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(1), 61-79 Aytemiz, Helhel, 2007: 167.
- Külcü Ö.T. (2015). *Kültürel Miras Kavramının Eğitim Açısından Önemi*, *Akademia Disiplinlerarası Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 27-32.
- Özcan C. (2018). '2018 yılında işverenlere ne kadar asgari ücret desteği verilecek?'. (<https://www.dunya.com/kose-yazisi/2018-yilinda-isverenlere-ne-kadar-asgari-ucret-destegi-verilecek/420505>). E.T: 23.04.2019.

Maliye ve Kamu Yönetimi Araştırmaları

- Özdemir, N. (2007). ‘Tüketim-Kültür İlişkisi ve Kültür Ekonomisi’, *Tüketici Yazıları* 1, H.Ü., TÜPA-DEM, s:223-240.
- Primorac, J., Jelinčić, D.A., Srakar, A. And Žuvela, A. (2011). *Encouraging Private Investment in the Cultural Sector*, European Parliament, 13-236. E.T: 05.05.2019.
- Republic of Bulgaria Ministry of Culture (MC). (<http://mc.government.bg/index.php?l=2>). E.T: 05.07.2019.
- Seçkin, A. (2009). Türkiye’deki Kültür Politikalarının Ekonomi Politikği, Serhan Ada ve H. Ayça İnce (Ed), *Türkiye’de Kültür Politikalarına Giriş* içinde, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları No: 252, (111-127).
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı İstatistikleri. (2018) 160. (<http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,132334/5225-sayili-kultur-yatirimlarini-ve-girisimlerini-tesvi-.html>). E.T: 11.07.2019.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, (a) Belgeli Tesislere Sağlanan Enerji Desteği Miktarı, (<https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-109030/belgeli-tesislere-saglanan-enerji-destegi-miktarlari.html>). E.T: 05.07.2019.
- (b) (<http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR-44799/illere-gore-korunmasi-gerekli-tasinmaz-kultur-varligi-i-.html>). E.T: 05.07.2019.
- T.C. Maliye Bakanlığı, 2018 Yılı Bütçe Gerçekleşmeleri ve Beklentiler Raporu, s: 17.
- T.C. Sayıştay Başkanlığı. (2018). *2017 Yılı Mali İstatistikleri Değerlendirme Raporu*, EYLÜL – 2018, 51.
- T.C. Sofya Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği. (2018). *Bulgaristan’ın Genel Ekonomik Durumu ve Türkiye ile Ekonomik-Ticari İlişkileri (2017-2018)*. Ağustos 2018, 5-155.
- Tekin, A. (2006). “Vergi Teşvikleri ve Ekonomik Etkileri”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 16, 301- 316.
- Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV), *Zonguldak İli Yatırım Ortamı Değerlendirilmesi*, s: 1-100 (http://www.tepav.org.tr/upload/files/haber/1424246289-3.Zonguldak_Yatirim_Ortami_Degerlendirmesi.pdf, Erişim Tarihi: 14.09.2018). E.T: 28.02.2019.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2018).
- Uymaz B. (2013). Küresel Kriz Ve Kültürün Finansmanı: AB Örneği ve Türkiye Hakkında Genel Bir Değerlendirme, *Ekonomik Yaklaşım*, 23(84), 55-80. (http://www.mto.org.tr/uploads/mto/contentFile_180_2057753fd03892f5e6.pdf). E.T: 14.02.2019.
- Tuncer, S. (2008). Türkiye’de Vergi Teşvikleri Ve Uygulaması (Genel değerlendirme). *Yaklaşım*, (191).
- Zee, H. H., Stotsky J.G and Ley E. (2002). “Tax Incentives for Business Investment: A Primer for Policy Makers in Developing Countries”, *World Development*, Vol. 30, No:9, 1497-1516.
- 5225 Sayılı Kültür Yatırımları ve Girişimlerini Teşvik Kanunu, (<http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,132334/5225-sayili-kultur-yatirimlarini-ve-girisimlerini-tesvi-.html>). E.T: 04.01.2019.
- 5225 Sayılı Kültür Yatırımları ve Girişimlerini Teşvik Kanunu.
- 5225 Sayılı Kültür Yatırımları ve Girişimlerini Teşvik Kanunu Genel Tebliği Seri No:1, (2009).
- 6486 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun.
- 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu.